

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
збірник наукових праць
(за матеріалами науково-практичної конференції)

Одеса
2023

УДК:376
П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ
Вченої Ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського
(протокол №4 від 26.10.2023 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ганчар І. Л. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання і спорту Національного університету «Одеська морська академія».

Кисличенко В. А. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцента кафедри спеціальної освіти Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – професор **Форостян О. І.**

Відповідальний редактор – професор **Соколова Г. Б.**

Технічний редактор – викладач **Маматова З. Р.**

Члени редколегії:

Лещій Н. П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Арнаутова Л. В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Притиковська С. Д. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського», завідувачка СНДЗ №193 компенсуючого типу м. Одеси

Галущенко В. І. – доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації ДЗ «ПНПУ імені К.Д. Ушинського»

Григор'єва Л. В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи №75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції) / редкол. О. І. Форостян та ін. – Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2023. 295 с.

УДК:376

ББК:74.00

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2023

підпорядковує свої дії поставленій меті. Крім того, важливим моментом підготовки дітей до оволодіння листом є формування та розвиток спільної координованої діяльності зорового та моторного аналізаторів, що з успіхом досягається на заняттях з використанням комп'ютера.

Висновки. Таким чином, використання комп'ютерних засобів навчання є частиною логопедичних технологій. Заняття на комп'ютері мають велике значення у розвиток всіх аналізаторних функцій дитини, на формування мовленнєвих і комунікативних навичок. Використання комп'ютерних технологій у процесі корекції загального недорозвинення мови у дітей старшого дошкільного віку дозволяє поєднувати корекційні та навчально-розвивальні завдання логопедичного впливу, враховувати закономірності та особливості психічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Глоба О. П., Вихованець Б. О. Інноваційні технології в умовах інклюзивного навчання осіб з порушеннями психофізичного розвитку. Сучасні теоретичні та практичні аспекти у вирішенні послідовності реалізації «Стратегії розвитку народної та альтернативної» медицина на первинній ланці», Київ, 2018.
2. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Київ: Атол, 2011. 274 с.
3. Конопляста С. Ю., Сак Т.В. (2012) Логопсихологія: навч. посібник. Київ: Знання. 293 с.

Форосян О. І., Васильєва К. Ю.

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПІСОЧНОЇ ІГРОТЕРАПІЇ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЮЧІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Перші контакти дітей один з одним відбуваються у пісочниці. Пісок нерідко діє дітей як магніт. Перш ніж вони встигнуть усвідомити, що роблять, їхні руки самі починають просіювати пісок. При цьому обов'язково працюють обидві руки, а не одна ведуча. Між руками дитини та піском виникає своя розмова. Адже руками можна зібрати пісок у гірку, вирівняти його поверхню, залишити на ньому свої відбитки, сліди, намалювати цілі картини. У пісочному світі дитина відчувається захищеною, тут їй комфортно, все зрозуміло та близько.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Адже за допомогою пісочної терапії можна не лише гармонізувати психоемоційний стан, а й вирішити безпосередньо корекційно-розвиваючі завдання. Над цими роботами працювали такі автори як В. І. Галущенко [1], Лозович О. Д., Тур Р. Й. [2], Рібцун Ю. В. [3].

Виклад основного матеріалу дослідження. У логопедичному кабінеті розміщено два пісочні ящики, розміром 50х70х8 см, пофарбовані в блакитний колір. Один використовується для малювання піском на склі – пісочна

анімація (з підсвічуванням), а другий як пісочниця. Пісок в них просіяний, промитий і оброблений - прожарювання в духовці.

Сам принцип терапії піском було запропоновано ще Карлом Густавом Юнгом, чудовим швейцарським психологом та філософом, засновником аналітичної терапії. Пісочна терапія – один із різновидів ігрової терапії [1].

Основні переваги методу пісочної ігротерапії у корекційно-розвивальній роботі:

- розвивається тактильно-кінестетична чутливість та дрібна моторика рук, які безпосередньо пов'язані з розумовими операціями (тактильні відчуття дитина отримує через шкіру: гаряче – холодне, сухе – мокре, гладке – гостре, тверде – м'яке, кінестетичні відчуття виходять під час руху) [2];

- суттєво підвищується мотивація та інтерес до корекційно-розвивальної діяльності (з одного боку, дитина із задоволенням відвідує заняття, тому що вона грає, з іншого боку, у неї немає страху на помилку, тому що помилки на піску виправити простіше, ніж на папері). це надає впевненості дитині, вона відчуває себе успішною);

- стабілізується емоційний стан дітей, довше зберігається працездатність (пісок має властивість поглинати негативну психічну енергію, взаємодія з ним очищує енергетику людини) [3];

- розширюється словниковий запас слів, виробляється навичка зв'язного висловлювання, розвиваються фонематичний слух та сприйняття, освоюються навички звуко-складового аналізу та синтезу; закріплюється навичка правильного звуковимови (коли дитина грає з піском, він говорить про свої відчуття, він промовляє те, що в нього вийшло, наслідує героїв, вступають у діалог);

- більш гармонійно та інтенсивно розвиваються всі пізнавальні функції (сприйняття, увага, пам'ять, мислення), а головне для нас – мова та моторика; удосконалюються комунікативні навички дитини.

Спираючись на прийоми роботи в педагогічній пісочниці, учитель-логопед може створити традиційну методику по роботі над звуковою культурою мови, над фонетико-фонематичною стороною мови, розвитку зв'язного мовлення у дітей із загальним недорозвиненням мови більш цікавою, захоплюючою, більш продуктивною.

Для організації ігор з піском знадобиться велика кількість різних пластмасових фігурок (у тому числі використовуються фігурки з кіндер-сюрпризів), маленькі настільні іграшки, природний та непридатний матеріал. Весь матеріал підбирається на лексичні теми.

Техніка малювання піском на склі (пісочна анімація) проста. Малювання відбувається безпосередньо пальцями по піску, що сприяє розвитку сенсорних відчуттів. Наприклад, запропонувати дитині побути чарівником, перетворюючи букви: букву Л – на букву А, букву Г – на букву Т тощо. [2, 28]. Головне включити фантазію та не боятися експериментувати.

Наведені нижче гри-вправи використовуються як для індивідуальної корекційної роботи, так і для підгрупової.

Артикуляційні вправи.

«Покарай неслухняний язичок» - губами ритмічно шльопати висунутою мовою зі звуком «пя-пя-пя», долонями обох рук легко поплескувати по піску.

«Барабанщик» - язиком із силою вдаряти в горбики за верхніми зубами, вимовляючи звук д-д-д, одночасно вказівними пальцями обох рук ритмічно, в такт клацанням, «стукати по піску».

Вправи у розвиток дихання.

"Пісочний вітер". Для цих ігор можна використати одноразові трубочки для коктейлю. Дитина дихає в коктейльну трубочку на свої долоні з піском, здуючи його в пісочницю.

«Чарівний вітерець». У пісочницю насипається трохи піску, щоб під час здування було видно дно. Дитина дихає в коктейльну трубочку і малює на піску запропоновані вчителем-логопедом літери.

"Рівна дорога". Від дитячої машинки вчитель-логопед проводить неглибоку канавку в піску, дитина повітряним струменем вирівнює дорогу перед машинкою.

Формування кінестетичних відчуттів та дрібної моторики рук.

"Скачуть конячки". Дітям пропонується, промовляючи слова, «стрибати по піску»: «Дорогою білою, гладкою, скачуть пальці, як конячки».

"Ати-бати". Пропонується, промовляючи слова, крокувати по піску:

«Ати-бати, йшли солдати. Ати-бати, на базар.

Ати-бати, що купили? Ати-бати, самовар».

Автоматизація та диференціація звуків.

"Гірка". Дитині пропонується взяти в обидва кулачки пісок і насипати його гіркою, вимовляючи при цьому «с-с-с-с». А потім зруйнувати свою гірку зі звуком "ш-ш-ш-ш".

"Мотор". Дитина вимовляє звук [Р], проводячи вказівним пальцем доріжку по піску. Варіант цієї вправи – дитина у товщі піску шукає іграшку – машину. Знайшовши її, вимовляє цей звук.

Автоматизація та диференціація звуків у слові.

"Знайди іграшку". Вчитель-логопед закопує у різних місцях пісочниці іграшки, у назві яких є звуки [С] та [Ш]. Потім пропонує дитині розкопати пісок та назвати, з яким звуком у назві вона знайшла іграшку.

Розвиток фонематичного слуху та сприйняття.

«Веселі хованки». Сховати долоні у піску, почувши заданий звук. На інші звуки руки тримати над пісочницею.

"Пісочний дощ". Вчитель-логопед вимовляє складові поєднання, потім слова, а дитина, повторюючи їх, пересипає пісок з долоні в долоню.

Складові поєднання: ба – па, та – так, са – за, ма – на – ма, так – та – так.

Слова: кіт - рік - кіт; тому - будинок - кому, байка - вежа - рілля.

Складова структура слова.

"Назви предмет". Вчитель-логопед ставить у пісочницю іграшки. Потім пропонує дитині вирити одну ямку біля предмета, в назві якого один склад, вирити дві ямки, біля предмета, в назві якого два склади і т.д.

«Веселий поїзд». Вчитель-логопед малює на піску поїзд із паровозом та трьома вагонами, в яких поїдуть іграшкові пасажери (наприклад, вовк, корова, коза, собака, білка, курча), кожен у своєму вагоні. У першому – ті, у назві яких один склад, у другому – два склади, у третьому – три склади.

Звуковий аналіз слова та речення.

"Слово розсипалося". Дитина пише чи шукає у піску різні літери, потім складає їх слова.

"Секретний лист". Вчитель-логопед креслить на піску схеми речень різного ступеня складності. Діти вигадують відповідні пропозиції. Потім учитель-логопед вимовляє пропозицію, а діти малюють відповідну схему.

Формування лексико-граматичних уявлень.

«Перелічи» (на узгодження іменників з порядковими чисельними). Вчитель-логопед перед заняттям ховає в піску іграшки та пропонує дитині відкопати їх та перерахувати (перша машина, другий кораблик тощо)

Розвиток зв'язного мовлення.

Що у нас, а що у вас? (Складання поширених пропозицій, засвоєння ступенів порівняння прикметників). Вчитель-логопед малює на піску вулицю (будинки, дерева), дитині пропонується домалювати картину і закінчити фразу (у нашому місті вулиці довгі, а в нашому місті ще довші; у нашому місті вдома великі, ... а в нашому місті ще більше.)

Висновки. Таким чином, заняття, які проводяться в пісочниці, дозволяють зробити корекційно-розвивальний процес творчим, цікавим, що приносить радість відкриттів та задоволення дітям.

Список використаних джерел:

1. Галущенко В. І. Особливості формування просодичного компонента мовлення у дітей зі стертою дизартрією: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.03. Одеса. 2012. С. 247.
2. Лозович О. Д., Тур Р. Й. Психокорекційна робота в логопедичній практиці: Методичні рекомендації. Херсон: РІПО, 2003. 128 с.
3. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда ДНЗ. Х.: Основа, 2012. 239 с.

Форостян О. І., Васильєва О. В.

НЕОБХІДНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ВКЛЮЧЕННЯ ДІТЕЙ З ДИЗАРТРІЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. У сучасному освітньому середовищі все більш актуальною стає ідея інклюзивної освіти у зв'язку з усвідомленням необхідності оптимального включення до навчального процесу дітей з особливими освітніми потребами.

Уявлення про інклюзивну освіту дедалі більше завойовують позиції серед педагогів, і дедалі більше стають частиною педагогічного професійного життя.